

Prof. J. Nathans

Het MAB vóór 50 jaar

oktober 1935

In de laatste aan 1935 voorafgaande jaren zijn enkele malen de woorden ‘uniformiteit van de jaarrekening’ gevallen en in september en oktober 1935 blijkt de interesse in dat onderwerp overduidelijk. Op de in september gehouden Accountantsdag houdt F. F. van Doorne een boeiend en doorwrocht betoog terzake. Hij ziet de uniformiteit heel wat breder dan alleen op het gebied van de jaarrekening of van het rekeningstelsel en maakt bovendien onderscheid tussen gelijktijdige gelijkheid, de uniformiteit, en volgtijdige gelijkheid, de continuïteit. In het voorliggende nummer van oktober heeft het onderwerp de aandacht van W. C. Koppenberg, die er een groot artikel over schrijft. Het is een ietwat pijnlijke situatie; de redactie oordeelt het dan ook nodig in een voetnoot te verklaren dat de copy voor het artikel al ontvangen was vóór het verschijnen van het referaat van Van Doorne. Loffelijke uitzonderingen daargelaten vindt Koppenberg dat de leiders der ondernemingen zich nog maar weinig bewust zijn dat het door hen zo dikwijls gevraagde vertrouwen beantwoord dient te worden met een openhartige en doeltreffende publieke verantwoording van hun beheer. Waar accountants zich immers nimmer beroepen kunnen op in de praktijk algemeen gevolgde regelen en evenmin op theoretisch algemeen erkende beginselen looft hij het werk van zijn collega's die bij door hen gecontroleerde ondernemingen kleinere en grotere verbeteringen wisten in te voeren. Als voorbeeld noemt hij de consolidatie bij concernondernemingen. Ter bestrijding van deze ongewenste toestand is het aan te bevelen het probleem van de uniforme opstelling der jaarlijkse verantwoordingsstukken in de kring van accountants nader te bestuderen. Als een aanzet daarvoor geeft hij een proeve van een schema voor de balans en voor de verlies- en winstrekening. Bovendien geeft hij enkele typerende voorbeelden van gebreken welke aan de huidige verslagen kleven. Hij denkt dan in de eerste plaats aan het feit dat in geen enkel hem bekend publiek jaarverslag de bruto opbrengst in de verlies- en winstrekening is opgenomen. Op dit punt bestaat dan wel een roerende eenvormigheid, helaas in slechte zin.

Het verdrag ter voorkoming van dubbele belasting tussen België en Nederland zal op 1 januari 1936 in werking treden. Een heugelijke tijding voor de onderdanen der beide staten, die in het éne land woonden en in het andere hun werkzaamheden uitoefenden.

A. M. Groot zet zijn artikel over de planmatigheid in de organisatiearbeid voort. Natuurlijk zou men kunnen stellen dat onder rationeel handelen te verstaan is dat een bepaalde opbrengst met een minimum aan kosten dient te worden bereikt. Dat zou een uitstekende grondslag zijn voor de efficiëntie-arbeid ware het niet dat het verband tussen kosten en opbrengsten in de huidige produktie-organisatie een zo buitengewoon gecompliceerd probleem is dat het in zijn algemeenheid al zeer moeilijk oplosbaar is. Volkomen onmogelijk is het, het verband tussen elke kostenfactor en de daarbij behorende opbrengst vast te stellen. Als concrete basis voor de doelmatigheid van de gemaakte kosten vinden wij hierin dan ook geen richtlijn. Hierop voortbordurende werkt Groot zijn artikel verder uit om ten slotte nog een voorbeeld te geven van een winsoptimaliseringsberekening voor een industrieel bedrijf dat drie eindprodukten vervaardigt. Voor de fabricatie hiervan maken deze produkten verschillende aanspraken op de capaciteit van de vier produktieafdelingen van het bedrijf.

In het voorjaar heeft zich weer een debacle van grote omvang in Engeland voorgedaan ofschoon het minder belangrijk was dan de roemruchte Royal Mail Case, waarover ik in een eerder jaar reeds mocht schrijven. Het huidige geval betreft een pool in peper. De betrokken instelling had door middel van een beroep op de geldmarkt getracht een catastrofe te ontgaan. Dat beroep kon slechts effect sorteren door de juiste gang van zaken niet in het prospectus te vermelden. De inschrijvers werden opzettelijk in onkunde gelaten over de financiële positie en de vooruitzichten van de firma en ook andere belangrijke feiten, die, openbaar gemaakt, tot het mislukken van de emissie zouden hebben geleid, werden verzwegen. Dat was nog niet eens alles want 'it would appear to anyone reading the prospectus and the auditor's certificate, that Williams Henry & Co Ltd was in a sound financial condition'. De Companies Act 1929 verlangde wel dat een prospectus een accountantsverklaring diende te bevatten met betrekking tot de resultaten en de hoogte van de dividenden van de laatste drie jaren maar het was ook duidelijk dat daarmee de belegger niet werd beschermd. De accountants die hun verklaring hadden afgegeven zeiden dat hun geen pepercontracten werden getoond; zij wisten zelfs niet dat de vennootschap op enigerlei wijze in peper was geïnteresseerd. Het komt de annotator Ch. Hageman vreemd voor dat de accountants in kwestie, voor zover dit uit de publikatie viel af te leiden, zich onvoldoende rekenschap hadden gegeven van het doel waarvoor de gevraagde gelden zouden moeten dienen en dat zij meenden te kunnen volstaan met de verklaring dat zij niet wisten dat de vennootschap in peper was geïnteresseerd. Naar zijn mening zijn de accountants volgens hier te lande geldende opvattingen te kort geschoten in hun publieke taak. De zaak werpt tevens een licht op de gevaren die men loopt indien de verantwoordelijkheid zich uitsluitend richt naar de bestaande jurisprudentie.